

Známková země BRITSKÁ GUAYANA

Když mne šéfredaktor Infofily Zdeněk Jindra požádal, zda bych napsal články o některých známkových zemích, přemýšlel jsem, kterou začít, aby pro čtenáře byla zajímavá a také srozumitelná. Již jsem napsal články o známkách Švýcarských kantonů, o státech Indie, nebo Afghánistánu, ale pojem Britská Guayana je známý nejen filatelistům, ale i veřejnosti díky jedné z největších světových rarit – známky jednocentového nominálu z roku 1856.

Řekněme si něco více o této bývalé Britské kolonii.

Guayana se rozprostírá při severním pobřeží Jižní Ameriky. Název Guayana znamená v řeči indiánů Zemi Mnoha Vod – a vskutku, krajina je protkána nesčetnými řekami a potoky. Přímořská část země je rovinatá. Vlhké tropické podnebí je velmi nezdravé (připomeňme si název Dábelské ostrovy, které leží u pobřeží Francouzské Guayany). V roce 1970 zde žilo něco přes 600.000 obyvatel, složených z indiánů, afrických černochů, Indů, Čiňanů, míšenců a Portugalců. Hospodářsky je tato země zaostalá i přes určité nerostné bohatství (bauxit, mangan, zlato a diamanty). Má rozlohu 214 945 km², což je více než dvojnásobek rozlohy České republiky.

Hlavním městem je Georgetown. Území nejdříve osídlili Holanďané, po různých bojích a okupacích přešlo začátkem 19. století pod britskou správu a bylo rozděleno na 3 území: Berbice, Demerara a Essequibo. V roce 1831 se území sjednocují a vzniká Britská Guayana.

První poštovní úřad zřídili Holanďané v Demerara roku 1783, nejstarší datované razítko je z roku 1790 s označením DEMERARA.

První emise poštovních známek se datuje 1.7.1850, kdy došlo k podstatné reorganizaci místní pošty. Byly vydány 4 nominály v hodnotách 2, 4, 8, 12 centů. Byly to velmi primitivní tisky kruhových známek v černé barvě na různých barvách papíru. Na každou známku se musel vlastnoručně podepsat poštovní úředník, jehož podpis připomíná „cívky“. Proto se tak někdy nazývají.

Tisk zajistila místní tiskárna Royal Gazette v hlavním městě Georgetown. Tato první emise patří k velkým světovým raritám. Zvláště hodnota 2 centy vydaná 1.3. 1851 (na světlerůžovém papíru) měla katalog 250.000MiM v roce 1985 dle Michela.

Mi.1 – 2 centy

Mi.2 – 4 centy

Mi.3 – 8 centů

Mi.4 – 12 centů

I v této velmi vzácné první emisi se vyskytly chybotisky např. dvoucentovka na modrém papíru, což samozřejmě ještě zvýšilo hodnotu těchto známek.

4. dubna 2008 byl vydražený chybotisk dvoucentovky na modrém papíře na obálce u Davida Feldmana ve Švýcarsku za 597.500 Eur. Tato obálka pochází z Ferrariho sbírky a poté ze sbírky Maurice Burruse.

Za ještě větší raritu je pokládána obálka s dvoupáskou dvoucentových „cívek“ Mi.1, vydražená v roce 1970 za 75.000 anglických liber. Na rozdílnosti částek si jen můžeme ukázat, jak vynikající investice jsou největší světové filatelistické rarity.

Druhá emise byla vydaná 1.1.1852 ve 2 nominálech – 1 cent a 4 centy. Opět se jednalo o černý tisk na barevném papíru (karmínový a modrý).

Mi.5 – 1 cent

Třetí emise vyšla v roce 1853 opět v nominálech 1 cent a 4 centy. Tyto známky byly vytištěny ve Velké Británii v tiskárně Waterlow a Sons. Na první pohled je vidět, že kvalita tisku je vysoká, úplně někde jinde než první primitivní tisky.

Mi.7 – 1 cent

Mi.8 – 4 centy

A nyní se dostáváme k nejslavnější čtvrté emisi z roku 1856, ze které pochází snad nejslavnější světový unikát – 1 cent – černá barva na červeném papíře. Na světě se vedou spory, zda vůbec jednocentová známka byla vydaná, zda to není jen upravená čtyřcentovka, kterých se zachovalo více. Pokud ale sledujeme vydané emise předtím a poté, tak jednocentovka měla zastoupení již od druhé emise r. 1852 a následně až do roku 1935. Takže vzato přísně logicky, jednocentovka by měla existovat!

Co však tuto logiku poněkud vyvrací, tak dosud byl každý nominál tištěný na jiné barvě papíru. To však mohlo vzniknout i neznalostí tiskařů, kteří až do té doby byli zvyklí tisknout pouze časopisy.

Nyní porovnejme vyobrazené známky. Psalo se, že ze slova FOUR bylo uděláno slovo ONE. Všimněte si však mezery mezi slovy! Pokud by se smazalo písmeno F a písmena U a R upravily, nesouhlasí mezera mezi písmeny! Zajímavé je, že známky mají 6úhelníkový tvar. Škoda jen, že se nedochovaly spolehlivé zprávy z tiskárny a nenašel se autor dopisu, z jehož obálky potom známku tehdy 12letý L. Vernon Vaughan odlepil.

*Slavná jednocentovka – unikát Mi. 9
Katalog v r. 1985 – 2.200.000 MiM*

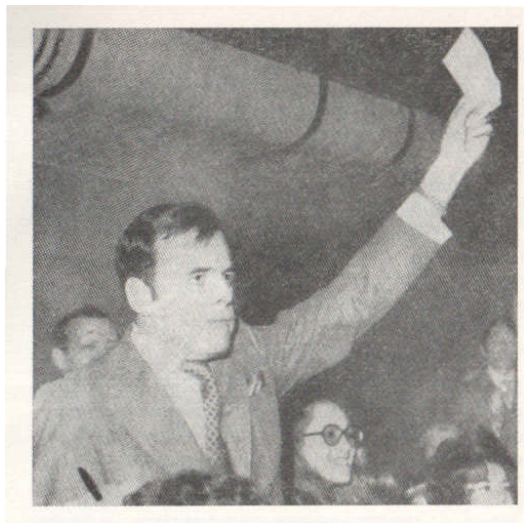
*Čtyřcentovka – Mi.10
Katalog v r. 1985 – 22.000MiM*

Tato emise byla vytištěna opět v Britské Guyaně v Georgetownu z důvodů, že se zpozdíly známky objednané ve Velké Británii. Emise se tiskla u firmy Joseph Baum a William Dallas. Písmena jsou použita ze sazby pro místní časopis a pro obrázek lodi zase štoček, který v časopise Official Gazette sloužil jako hlavička k sloupku o námořních zprávách. Bohužel se nezachovala žádná objednávka ani účet za tisk provizorních známek, což vede k mnoha spekulacím. Jedna z dalších spekulací je názor grafologa, že podpis EDW (poštovní úředník E.D. Wight) neodpovídá jeho jiným podpisům. Výše nákladu též není známa.

Nyní stručný přehled držitelů tohoto unikátu. Jeho objevitel v r. 1873, tehdy 12letý školák L. Vernon Vaughan známku odlepil z dopisu, který našel doma. Přinesl ji obchodníkovi McKinnonovi a obdržel za ni 6 šilinků. Ten v roce 1878 známku prodal Thomasi Ridpathovi z Liverpoolu za 120 liber, Ridpath za 750USD v roce 1880 hraběti Ferrarimu - nejznámějšímu a nejslavnějšímu filatelistovi všech dob. Po smrti hraběte Ferrarriho se dražila tato známka 6.dubna 1922 v Paříži. Vzbudila ohromnou senzaci a vydražila se za 32.900 USD, což tehdy představovalo 1.760.000,-Kč. Známkou vydražil Artur Hind z USA. Po jeho smrti, nabízela v r. 1935 na prodej známku jeho vdova, známka se však nevydražila.

V r. 1940 známka prodána Australanu Fredericu T. Smalovi za 42.000USD.

24.3. 1970 vydražil tuto známku Irwin Weinberg za 280.000USD.

24.březen 1970 – Irwin Weinberg vydražil slavnou Britskou Guyanu

Rok 1978 – Irwin Weinberg na Světové výstavě v Praze

Jistě stojí za zmínku, že tato známka byla ozdobou Světové výstavy poštovních známek v Praze v roce 1978. Osobně za doprovodu ochranky ji přivezl sám Irwin Weinberg.

Velmi obsáhlý rozhovor s ním můžete najít v časopisu Filatelie 23/1978 v článku, který napsal Karel Habr. Návštěvníci měli možnost v Praze spatřit tento unikát na vlastní oči.

Pátá emise byla vytištěná opět ve Velké Británii a je na ní známý motiv lodí vydávaný s různými obměnami až do roku 1890. Tyto známky byly vydané v 6 nominálech 1 cent, 2 centy, 4 centy, 8 centů, 12 centů a 24 centů v různých barvách.

Tato emise vycházela v letech 1860 – 1863. Zajímavé je, že nominál 6 – 24 centů byl vytištěný římskými číslicemi (např. XXIV = 24 centů). Objevilo se též první zoubkování 12 ½ : 13 u vydání z r. 1863.

Mi.17 – 4 centy

Mi.18 – 8 centů

Mi.20 – 24 centů

Šestá emise z roku 1862 byla tvořena 3 nominály – 1, 2 a 4 centy. Uprostřed zůstalo volné místo pro podpis poštovního úředníka. Další zajímavostí je, že podle různých tvarů ornamentů je popsáno 6 typů těchto známek.

Mi. 21 – 1 cent

Mi. 22 – 2 centy

Touto emisí bychom mohli uzavřít období vzácných známek, protože ceny všech vyobrazených známek se pohybují ve stovkách, tisících a v případě Mi.9 dokonce milionech amerických dolarů.

Sedmá a následující emise již nepatří mezi vzácné a jsou dostupné i běžným sběratelům. Pro zajímavost uvedeme ukázky několika dalších emisí (čísla pod známkami znamenají rok vydání)

1881

1882

1888

1890

1934

1938

1946

1951

1954

1961

26.5.1966 byl vyhlášený nezávislý stát Guyana a tehdejší známky opatřené přetiskem : GUYANA INDEPEDENCE 1966.

23.2.1970 byla Guyana vyhlášena republikou.

Na závěr několik obrázků známek z moderní doby:

1983

1984

1990

1994 – zkušební tisk

Omlouvám se čtenářům, že moderním známkám jsem již nevěnoval tolik prostoru jako prvním emisím. Tímto článkem chci popsat hlavně počátky vydávání známek v Guayaně a přiblížit jim velké světové rarity.

Myslím, že známkám Britské Guayany právem patří pozornost, zvláště když si uvědomíme, že první známky této zaostalé země byly vydány v době prvních známek Rakouska, které v té době patřilo mezi hospodářsky a kulturně rozvinuté země.

Jaromír Petřík
6. 3. 2009